herpy

GECKOR

Pristurus crucifer

Pristurus crucifer är en liten, marklevande gecko från Afrikas horn och sydvästra Arabien. Kroppen mäter högst omkring 4 cm från nos till kloak. Som de flesta i släktet är den aktiv på dagen, och den kräver värme, starkt ljus och UVB. Arten är sällsynt i terrarier, så skötseln bygger på nära släktingar.

Familj: Sphaerodactylidae Tidigare namn: *Gymnodactylus crucifer; Pristurus stefaninii*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**4 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen och i skymningen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Halvöken och savann**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 40 × 40 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**28-30 °C**
Värmeplats	**38-42 °C**
Temperatur, natt	**20-23 °C**
Luftfuktighet	**30-40 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter och små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**70-90 dagar** vid 28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Pristurus crucifer är en liten, smal gecko i släktet *Pristurus*, där nästan alla arter är aktiva på dagen. Den blir högst omkring 40 mm från nos till kloak och är därmed en hel del mindre än *Pristurus carteri*. Artnamnet är bildat av latin crux (kors) och ferre (bära) och betyder korsbärare.

Könen kan skiljas åt på svansen: hos vuxna hanar är den kölad på både över- och undersidan, medan den hos honorna är rund eller bara kölad på översidan. Unga hanar har samma svans som honorna.

Arten beskrevs 1861 under namnet *Gymnodactylus crucifer* och räknas i dag till *Pristurus*. *Pristurus stefaninii* och underarten laticephalus har slagits ihop med den, medan *Pristurus longipes*, som tidigare räknades hit, i dag är en egen art. Uppgifter från Sokotra bygger troligen på förväxling med *Pristurus sokotranus*, som varierar mycket i färg och teckning.

Det finns bara lite kunskap om artens liv i fångenskap.

Utbredning och livsmiljö

Pristurus crucifer lever på Afrikas horn och i sydvästra Arabien: Eritrea, Etiopien, Somalia, nordöstra Kenya och sydvästra Saudiarabien. Typlokalen ligger i Etiopien. Arten finns från låglandet nära kusten upp till minst 1.100 m över havet.

Arten bedöms på IUCN:s globala rödlista som livskraftig. Beståndets storlek är inte dokumenterad.

> **Naturlig utbredning:** Saudiarabien, Eritrea, Etiopien, Somalia och Kenya.

LIVSMILJÖ

Pristurus crucifer lever på marken i torr, varm mark med spridd växtlighet. Den är aktiv på dagen och i skymningen och jagar som lurjägare: den sitter stilla på en utkiksplats och slår till när en insekt kommer förbi.

Klimatet i utbredningsområdet är varmt och torrt största delen av året med korta regntider. Temperaturer och luftfuktighet på artens levnadsplatser är inte dokumenterade.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Pristurus crucifer*. Klimatet i utbredningsområdet är varmt och torrt, och arten lever på marken och jagar från en utkiksplats i solen. Skötseln och siffrorna i rutan bygger på den bättre kända *Pristurus carteri*. *Pristurus flavipunctatus* lever i en del av samma område.

Ett vuxet djur behöver ett terrarium på minst 60 × 40 × 40 cm. Bottenytan betyder mer än höjden, eftersom arten lever på marken. Ett par kräver mer plats och många gömslen, så att hanen inte trycker undan honan. Ett terrarium av glas eller PVC håller bäst på torkan och värmen.

Inred med platta stenar, skiffer och rötter, så att det finns utkiksplatser och solplatser på flera höjder och gömslen i både den varma och den svala änden. Stenar ska stå direkt på botten och helst limmas, så att de inte kan rasa om djuret gräver under dem. Använd ett bottensubstrat av fin sand blandad med jord, så att honan kan lägga ägg. Terrariet ska ha god ventilation och ett tätslutande lock, för arten är liten och snabb.

TEMPERATUR

Gör en tydlig gradient. Den svala änden hålls på 28-30 °C, och under en spotlight görs en solplats på 38-42 °C. På natten får temperaturen sjunka till 20-23 °C utan extra värme.

Använd digitala termometrar i båda ändar och en infraröd termometer för att mäta själva solplatsen. Styr värmelampan med en termostat, och se till att det alltid finns ett svalare område. Söker djuret hela tiden skugga eller gapar är det för varmt.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luften ska vara torr, omkring 30-40 %. Torrt bottensubstrat och god ventilation håller fuktigheten nere, och en hygrometer visar om nivån håller.

Ge en mycket låg skål med färskt vatten, som byts dagligen, och lägg i ett par stenar, så att små djur inte kan drunkna. Duscha inredningen lätt en gång i veckan och låt den torka upp igen. Ett litet gömställe med lätt fuktig mossa hjälper vid ömsning och äggläggning.

LJUS OCH UVB

Pristurus crucifer är aktiv på dagen och solar sig, så ljus har stor betydelse. Ge kraftigt dagsljus och ett UVB-rör, till exempel ett T5-rör med 10-12 % UVB, över solplatsen. UVB är nödvändigt, eftersom det ger D3-vitamin och förebygger skelettsjukdom. Ferguson-zon 3 passar en dagaktiv ökengecko som solar sig, men zonen är inte uppmätt för arten.

Håll ljuset tänt 12 timmar per dag under sommarhalvåret och 9-10 timmar på vintern, styrt av en timer. Byt UVB-röret enligt tillverkarens anvisning, eftersom effekten minskar även om röret fortfarande lyser.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Arten lever av insekter. Ge små foderdjur: hoppstjärtar, bananflugor, små syrsor och nykläckta kackerlackor. Bytet får inte vara bredare än avståndet mellan djurets ögon. Ge ett eller några få djur åt gången, så att geckon kan jaga dem från sin utkikspunkt.

Unga djur matas dagligen och vuxna varannan eller var tredje dag med det de hinner äta på 15-20 minuter. Ta bort resten efteråt. Foderdjuren ska själva ha fått grönfoder eller färdigfoder. Pudra dem med kalk vid varannan eller var tredje utfodring och med vitaminer ett par gånger i månaden; unga djur och honor i avel ska ha kalk oftare.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Pristurus crucifer är ett litet, snabbt och vaksamt djur som inte lämpar sig för hantering. Svansen kan brytas av om man tar tag i den. Ta bara upp djuret när det är nödvändigt.

Släktet använder svansen för att signalera, och hanarna är territoriella mot varandra. Två hanar hålls därför inte ihop. Enstaka eller som par i ett rymligt terrarium med många gömslen är den säkraste lösningen. Dela djuren genast om honan jagas.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Ålder och storlek vid könsmognad är inte dokumenterade för arten. Hanarna känns igen på den kölade undersidan av svansen och på hemipenisbulorna vid svansroten. Vänta med avel tills djuren är fullvuxna.

PARNING

Parningsbeteende och eventuell viloperiod är inte dokumenterade för arten. En kortare dag och lite svalare temperaturer på vintern ger en årsrytm som passar klimatet. Håll uppsikt över första mötet mellan hanen och honan, och ta bort hanen om han jagar honan ihållande.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger 1-2 hårdskaliga ägg åt gången, oftast bara ett. Hur många gånger hon lägger per år är inte dokumenterat. Ge henne en äggläggningslåda med minst 10 cm lätt fuktig sand, och se till att hon får rikligt med kalk och foder.

INKUBATION

Äggen ruvas vid 28 °C och kläcks efter 70-90 dagar. De flyttas försiktigt, utan att vändas, till en liten låda med lätt fuktig vermikulit eller perlit. Hos *Pristurus carteri* beror ungarnas kön på temperaturen, så håll den jämn under hela ruvningen.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Tillväxt och uppfödning är inte dokumenterade för arten. Ungarna är små och får de minsta foderdjuren, som hoppstjärtar, bananflugor och nykläckta syrsor, dagligen och pudrade med kalk. De ska hållas i en liten, tät faunabox eller ett litet terrarium med gömställe, en varm plats, UVB och en mycket låg vattenskål, åtskilda från de vuxna.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns inga dokumenterade sjukdomar som är särskilda för *Pristurus crucifer* i fångenskap. De typiska felen för små, dagaktiva ökengeckor är:

- För lite UVB och kalk, som kan ge mjuka ben och darrningar.
- För hög luftfuktighet och dålig ventilation, som ger hud- och luftvägsproblem.
- Överhettning under en för kraftig lampa utan svalt område.
- Förlorad svans. Svansen kastas av vid stress eller fasthållning och växer bara delvis ut igen.
- Hudrester på tårna och svansspetsen. Sitter det rester, sätt djuret ett par timmar i en låda med blött hushållspapper.
- Kvalster, som kan sitta i fickor i armhålorna. Titta efter små röda eller orange prickar.

Ett friskt djur är snabbt och vaksamt och har klara ögon och en fyllig svans. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret tappar vikt eller slutar äta.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.